

UDVIKLINGEN I ALLINGAABRO EFTER ÅR 1900, 2.

Fortsættelse af artiklen i sidste årsskrift om "De første håndværkere og handlende i Allingaabro".

Hyrebilerne

Kristiane Jensen og hendes mand Peter Jensen havde begge været beskæftiget på Allingaabro Hotel, som henholdsvis servitrice og tjener.

P. Jensen var den første i Allingaabro, der anskaffede sig et automobil til taxakørsel – antagelig allerede omkring 1917.

Han virkede som vognmand i 35 år og prøvede således også krigstidens generatorkørsel. Af andre tidligere taxavognmænd i byen kan nævnes, Renstrøm, Kaas, skrædder Kidmose, Knud Peder Axelsen, Bode Krog. Senere også Sigvald og Johs. Løndahl.

21.6 1906 fik Rasmus Laursen Grann næringsbrev som detaillist på matr. Nr. 6 o Vejlby. Forretningen må have ligget den nuværende A. L. Pedersensvej og Nygade, omtrent hvor nu urmager Henriksens ejendom ligger. I vejviseren 1907-09 er han opført som manufakturhandler, men i vejviseren 1912-14 som træskohandler.

29&9 1906 erhverver Søren Pagter Sommer næringsbrev som tømrer på matr. nr. 48 u, umiddelbart ved siden af mejeriet. I vejviseren 1912-15 er han opført som tømrer og snedker.

27/9 1906 fik hjul- og karetmager Peter Bak Jakobsen næringsbrev. Han købte, som tidligere nævnt, ejendommen Hovedgaden 34 af karetmager Niels Christian Christensen. Han boede og arbejdede samme sted til sin død 1967. I mange år fremstillede han såvel arbejdsvogne som personkørevogne som jumber, jagtvogne og charban'er.

Ligeledes 27/9 1906 fik Frits Edvard Methmann næringsbrev som smed. Han startede i en del af Hesses værksted, Hovedgaden 38. Senere var smedien i mange år i snedker Gjesings gård, Hovedgaden 23. Familien boede forskellige steder, men i 1936 købte den ældste datter Ida, Hovedgaden 29. Hun åbnede en systue og havde bl.a. en del arbejde fra manufakturhandler Jens A. Ross. Ida døde 1946.

Methmann byggede værksted i gården og drev smedien til 1943, da han forpagtede den ud til smed Aage Nielsen. Methmann døde 1945.

Kvarteret omkring Blikhuset

Murer Hans Nielsen er i 1907 opført som medlem af Haandværkerforeningen. Hans søn oplyser, at han kom til Allingaabro 1905, og at han en tid boede i den landbrugsejendom, som lå Hovedgaden?

Senere byggede han Blikhuset, Hovedgaden 77, hvor han indrettede træskohandel. Han fik næringsbrev som detailhandler 30/7 1910. Han byggede nogle år senere til huset Hovedgaden 48, hvortil han flyttede træskohandelen. Dette hus solgte han til Kristian Marius Rasmussen, der her fortsatte træskohandelen og 6/11 1915 fik næringsbrev. Han solgte 1943 forretning og hus til Peter Sørensen. Da han i 1959 blev pedel ved Vejlby skole, solgte han til Ervard Eriksen, der 1967 flyttede til Hovedgaden 71, da Brugsen byggede nye lokaler Hovedgaden 80.

Hans Nielsen byggede også Hovedgaden 71 og har muligvis en kort tid drevet købmandshandel her, indtil Anders Peter Andersen, der 20/5 1916 fik næringsbrev overtog

ejendom med butik. Andersen havde forretningen til Brugsforeningen i 1937 blev oprettet. De købte da ejendommen. Den første brugsuddeler var Emil Jørgensen, der 1954 afløstes af Johs. Rasmussen, der tidligere havde været kommis hos Emil Jørgensen. 1981 tiltrådte den nuværende uddeler E. Bjerregaard.

Hans Nielsen flyttede til Randers, hvor han drev købmandshandel. Møllebygger N. Jacobsen er opført i vejviseren 1907 – 09 som 1012 – 15, men ses ikke at have fået næringsbevis.

Det samme gælder stolemager J. Jacobsen, der var en bror til karetmager Peter Bak Jacobsen. Han er opført som medlem af Haandværkerforeningen 1906, ligesom han er opført i vejviseren for 1907 – 09 som ejer af savværk.

Drejer Rasmus Henriksen fik næringsbrev 7/10 1907 og han er i Haandværkerforeningens medlemsliste opført som kunstdrejer.

Som supplement til oplysninger i tidligere artikel 1979 kan oplyses, at Marius Sørensen 3/12 1907 fik bevilling til krohold og gæstgiveri. Han har således afløst Steffen Peter Kjær og er blevet afløst af Christian Jensen i 1909.

Alexander huse

5/12 1907 fik Alexander Jensen næringsbrev som cementstøber i Allingåbro. Han startede sin virksomhed på Vejlbj Bakke lidt syd for pladsen, hvor senere kartoffelmelsfabrikken kom til at ligge. Han byggede meget i Allingåbro og Vejlbj. Han har bygget husene på den ene side af Skolegade, - nemlig numrene fra 1 til 13, 1 hus på Vejlbjvej, 5 huse på Hovedgaden overfor købmand Jessen, 2 på Plantagevej, det ene er Højbo. Desuden 3 huse på Bakken overfor bager Carlsen, den gamle doktorbolig Hovedgaden 32, Th. Larsens villa ved åen m. fl. Alexander Jensen byggede sine huse så de passede til folks pengepung. Husene i Skolegade stod ejerne i ca. 4000 kr., mens det billigste hus kostede 1400 kr.

Husene blev kaldt Alexander huse, og de blev ikke regnet for særlig gode, men de gav mange mulighed for at få eget hus, og et faktum er, at alle Alexander husene stadig eksisterer og er bolig for familier. Gadebilledet på bakken er måske noget uroligt. Husene er ikke placeret efter nogen byplan, men antagelig, hvor terrænet var mest plant, så jordarbejdet blev mindst muligt.

Alexander Jensen ophørte med sin virksomhed 1932. Han døde 29. august 1937.

Alexander Jensens søn, Hagbart Friis Jensen var i København med i modstandskampen og blev skudt i Ryvangen 1944. Efter krigen blev han begravet på Vejlbj kirkegaard.

5/12 1907 fik Christen Jørgen Christensen næringsbrev som cementstøber (han og Alexander Jensen var gift med to søstre). Hans virksomhed har antagelig været placeret et sted på Ørstedvej.

I 1907 er murer Stenberg opført i Haandværkerforeningens medlemsliste, ligesom han er i vejviseren samme år og også 1912 – 15. Han boede på Ørstedvej i det hus, der senere ejedes af Chr. Carlsen.

Møllebygger Sørensen og møllebygger Poul Poulsen var medlemmer af Haandværkerforeningen 1907. Sidstnævnte er tillige opført i vejviseren 1012 – 15.

I vejviseren 1907 – 09 findes en væver Jesper Johansen, Klitbo, Vejlbj samt en uldhandler R. Back. Sidstnævnte var far til rejsebud R. Back (gift med Andrea Back), Gyden. R. Back døde af tyfus 1920. Datteren Marie bor endnu i fødehjemmet. På samme tidspunkt boede i byen en tømrer P. Møller.

Gartnergården

Ligeledes i 1907 er gartner N. Hansen opført som medlem af Haadværkerforeningen og i vejviseren 1907 – 09 og 1912 – 15.

Niels Hansen købte 1899 den ejendom, der senere blev kaldt Gartnergården af maler og rokkedrejer Rasmus Rasmussen, Vejlbj (oldefar til Svend Friberg), der havde bygget ejendommen 1872. Der blev indrettet en lille butik med et smalt vindue, men ellers foregik handelen mest direkte fra bedene.

Niels Hansen drev gartneri og landejendom til sin død i 1922, hvorefter den yngste af sønnerne, Karl Engelberth Hansen drev virksomheden til moderen, Sophies, død i 1924. Karl Engelbreth flyttede 1925 til Asferg og startede gartneriet "Astoft". Han døde 1936 og hans kone flyttede 1937, efter at have solgt gartneriet i Asferg, til Allingaabro med sine 5 børn. Hun døde 1975.

Ved salget i 1924 blev ejendommens arealer delt i en landbrugsejendom og et gartneri. Landbruget blev solgt til dansk-amerikaneren Vestergaard, medens gartneriet solgtes til Marius Bilde. Han byggede hus med butik lige op ad missionshuset og drev virksomheden sammen med sin kone, Ellen. Bilde døde 1941, og fru Bilde fortsatte forretningen til 1944, da hun solgte til to brødre fra Sønderjylland.

Samme år blev gartnerforretningen overtaget af Sigurd Christensen, senere af Otto Sørensen, der videresolgte til Mikkelsen. Den ejes nu af Arne Bundgaard.

Ølhandler R. Jensen er opført i vejviseren 1907 – 09. Han kaldes ølbrygger Jensen og boede Hovedgaden 37. Han solgte 1913 huset til bogtrykker A. L. Pedersen.

I vejviseren for 1907 – 09 er ligeledes opført en viktualiehandler N. Chr. Hansen.

Moderne forretningsmetoder

Jens Christensen Hougesen fik den 20/6 1908 næringsbrev som detailhandler og 20/8 samme år tillige som skrædder. Han boede Hovedgaden 31. Her drev han skrædderværksted og manufakturforretning. Antagelig har Hougesen selv ladet huset opføre. Han døde i 1917 af Den spanske syge og efterlod sig enke, Kristine Hougesen og tre ukonfirmerede piger, Paula, Ninna og Ketty. Paula blev 1928 gift med pastor Robert Dollinger og boede resten af sit liv i Tyskland. Hun døde 1980 og ligger begravet hos sine forældre på Vejlbj kirkegård. Også Ninna, der blev gift med pibefabrikant Ernst Bock, Løgumkloster, er død, mens Ketty bor i Allingaabro.

Fru Hougesen drev med bestyrer, Peter Krogh Forsom, forretningen videre til 1921, da hun solgte den til Jens Albert Ross, der var født i Nimtofte 1889.

Ross havde lært faget i Herning, været kommis i Horsens, etableret egen forretning i Odense 1915 men flyttede til Nimtofte og overtog sin fars forretning.

Der kom "moderne" forretningsmetoder til Allingaabro med J. A. Ross. Der kom flere varer, stort udvalg i kjoler og kåber og Ross' udsalg var et tilløbsstykke, som samlede store skarer af købelystne udenfor butikken i de årle morgentimer.

Sønnen, Jørgen Ross, blev udlært i branchen i Randers og havde stilling forskellige steder. Under krigen var Jørgen med i modstandsbevægelsen i Randers og måtte flygte til Sverige. Han kom hjem med brigaden i 1945.

Fru Marie Ross der ikke var fysisk stærk, vakte stor beundring for sin psykiske styrke, da hun gennemførte et forhør, som tyskerne foretog efter Jørgens flugt, uden at røbe noget af den viden, hun sad inde med.

I august 1952 kom Jørgen hjem for at hjælpe sin far i forretningen.

Jens A. Ross blev alvorligt syg i december 1952 og døde i februar 1953, hvorefter Jørgen Ross drev forretningen for sin mor, indtil hun døde 1. januar 1955. Han videreførte forretningen indtil 1. marts 1959, da han solgte den til fru Kirsten Madsen (datter af herreekviperingshandler Edvard Marcussen, Randers). Efter nogle sygdomsperioder opgav hun 1979 forretningen. Else og Peter Holdgaard drev derefter i nogle år en kunsthandel på stedet. Denne er nu lukket.

Mange barberer

Barber Arthur Pedersen er opført i vejviseren 1907 -09 og 1912 – 15 og har muligvis drevet den første barberforretning i Allingaabro. Han havde salon i Hovedgaden 12, hvor nu Laredo ligger. Han solgte antagelig 1924 forretningen til barber Koppel A. Pedersen og flyttede til København, hvor han i mange år drev Kristeligt Hospits i Istedgade. Mange fra Allingaabro har på Københavnerfærd overnattet hos "Barber" Pedersen.

Muligvis har der efter Koppel 1924 – 27 været en barber Andersen i samme ejendom, men det er umuligt at få konkrete årstal på barbermestrenes historie i Allingaabro.

I Hovedgaden 19 blev der i den vestlige ende indrettet barbersalon af barber Ejvind Barret, der kom fra Ørsted. Han solgte til Burchardt Hammelsvang Hansen, der i 1924 solgte til barber Henry Østergaard. Da Victor Marcussen inddrog barbersalonen i sin forretning, byggede Østergaard hus på baneplassen og flyttede herover.

I 1956 byttede Østergaard salon med barber Carl Ole Christensen, Ørsted. Han drev kun salonen i 11 måneder, hvorefter Freddy Sigumfeldt 1958 genåbnede salonen til 1970, da han døde. Han var et års tid før sin død blevet gift med manufakturhandler Kirsten Madsen.

Indtil for ca. 5 år siden har lokalerne har lokalerne været benyttet til damefrisørsalon.

I 1942 startede Ejvind Pedersen barbersalon i "Blikhuset", Hovedgaden 75. Den blev 1945 afhændet til J. Erik Jensen (gift med sadelmager Pedersens datter, Jytte). Jensen havde en kort periode været svend hos Østergaard. Han solgte til Gunnar Pedersen, der solgte til John Jensen, der flyttede salonen til Hovedgaden 22, hvor han også drev damefrisørsalon.

Snedkere og tømrere

Tømrer Marius Jensen er første gang nævnt i Haandværkerforeningens medlemsliste i 1908. Han står her opført som boende i Vejlbj, men han lejede sig senere ind i det store røde hus på hjørnet af Ørstedvej og Gyden.

Han købte huset, hvor han indrettede værksted i gården. I en periode var der isenkram i ejendommen og i en anden periode blev nogle lokaler benyttet af Allingaabro private Realskole til undervisning.

Marius Jensens søn, Chr. Jensen, overtog virksomheden og byggede hus med værksted Hovedgaden 34.

I vejviseren fra 1907 – 09 er opført snedker Jens Jensen, Vejlbj. Han fik næringsbrev 30/10 1883 (er kun nævnt i en artikel 1979 og var medlem af Haandværkerforeningen 1895). Jens Snedker, som han kaldtes, boede i nogle år i det lange røde hus lige efter Kirkestien. Omkring 1880 byggede han Hovedgaden 149. Foruden at drive selvstændig forretning arbejdede han i mange år hos Th. Larsen. Han blev dræbt ved en arbejdsulykke 1929.

Sønnen, slagter Christian Jensen, der var udlært hos slagter Halle, arbejdede i mange år som stikker på slagteriet. Han overtog faderens ejendom og indrettede slagtehus. Efter hans død overtog sønnen Edmond Jensen stedet og har siden 1970 drevet mekanikerværksted og servicestation.

Jens Jensen var gift to gange og havde i alt 21 børn.

Christen Christensen fik 19/3 1909 næringsbrev som detailhandler og drev købmandsforretning i Vejlbj – overfor kirken. Han blev senere præstegårdsforpagter i Ørsted.

18/5 1909 fik Jeppe Nielsen, Hyllested næringsbrev som høker. Han boede Jernbanegade 22. I vejviseren 1912 – 15 er han opført som vognmand. I Haandværkerforeningens medlemsliste 1905 som staldforpagter og 1914 som ølhandler. Med samme beskæftigelse er han nævnt i vejviseren for 1912 – 15.

Desuden findes der i vejviseren 1907 – 09 en skrædder S. Hyllested.

Snedker Søren Nielsen, der fik næringsbrev 19/6 1909 havde sin virksomhed i Gyden, hvor senere Teknisk Skole blev bygget.

30/7 samme år fik Søren Ring Laursen næringsbrev som snedker til det samme matr. nr. 8 f og 8 v.

Drejeren.

Drejer N. Jørgensen, der i 1909 er opført som medlem af Haandværkerforeningen og 1912 – 15 optaget i vejviseren, var født i Ørsted.

Han boede i mange år i det store røde hus på hjørnet af Ørstedvej og Gyden, hvor han også havde værksted. Jørgensen var en meget dygtig håndværker. Endnu findes eksempler på de meget smukke mahogni-knagerækker med hattehylde, som han fremstillede, samt af de træfade, han drejede og forærede som bryllupsgave til "byens døtre". En tid fremstillede han i tusindvis af Jo-jo-er, da disse første gang var landeplage og brugtes af børn og voksne.

På en grund ved åen, som han købte af bødker Petersen, indrettede han hønseri og 1927 byggede han så hus med værksted og lejlighed. 1954 afhændedes lejlighed og virksomhed efter 45 års virke i Allingaabro. Kort efter nedlagdes drejerværkstedet. Drejeren købte huset Rougsøvej 40, hvor han boede til han kom på Gjesing plejehjem. Han døde 1961.

7/10 1907 fik Niels Børresen Sørensen næringsbrev som cementstøber. Han boede i huset syd for Kirkestien ved Hovedgaden. Hans far, Jens Peter Børresen, fik 30/6 1882

næringsbrev som murer i Vivild, og jeg mener, at han boede hos sønnen, der mens han boede i Allingaabro var ungkarl. Han er 1907 – 09 nævnt i vejviseren som murer N. Byrgesen og 1912 – 15 som Børgesen.

Mange gøremål

Christian Johan Dørge fik 18/9 1911 næringsbrev som bogbinder. I 1908 er han i Haandværkerforeningens medlemsliste opført som fotograf, og har antagelig på det tidspunkt opført ejendommen, Hovedgaden 33. I vejviseren 1912 – 15 er Dørge opført som boghandler, så han har nok straks efter husets opførelse åbnet butik. Næringsbrev som detailhandler fik han først 21/1 1916 (bog- tapet- kunst og galanteriforretning).

På det tidspunkt blev det fotografiske atelier solgt eller forpagtet til fotograf H. Mæhle. Han var en lille værkbrudt, meget venlig mand, der var søn af ejeren af Mæhles Protokolfabrik i Randers. Han vendte engang i 20-erne tilbage til familievirksomheden i Randers, og Dørge overtog igen fotograferingen. Datteren Noomi blev udlært som fotograf og passede butikken indtil sit giftermål 1940 med Jens Silkjær (søn af graver Silkjær). Dørge fortsatte som fotograf indtil 1947, da Poul Erik Sørensen overtog forretningen og drev den til 1956.

Den blev da overtaget af Gustav Rasmussen, der efter 2 års forløb drejede nøglen om. Poul Erik Sørensen havde igen atelieret til 1960, da det blev købt af Hilda Lykke Jørgensen, der i 1961 flyttede det til Kirkestien. Det fotografiske atelier blev endelig lukket i 1965.

Dørge købte sin første bil 1921 (en Maxwell, som bogtrykker A. L. Pedersen havde haft i to år). Efter at Dørge havde haft bilen skilt ad, atter sat delene sammen og fået et par småting tilovers, var den ikke alt for driftsikker. Det fortæller også noget om vanskeligheden ved at være bilist i hine tider, at der skete ikke mindre end 6 punkteringer på en tur til Grenå. Dørge benyttede bilen som transport til udefotograferinger samt ved salg af elektriske pærer. Dørge kom i årenes løb langt omkring på sin handelsfærd, nok især efter at Maxwell'en var skiftet ud med en mere driftsikker ny Ford.

I 1926 købte Andreas Aarø Rasmussen papir- og galanteriforretningen og boede til leje i ejendommen indtil 1934, da forretningen blev flyttet til Hovedgaden 21 (se tidligere omtale).

1930 startedes en bog- og papirhandel i Gyden af Gudrun Hansen. Hun solgte 1931 til Anna Sørensen, der fik næringsbrev 9/9 1936, og forretningen flyttedes til Hovedgaden 33. Samme år blev den solgt til Anna Sørensens bror Niels Anker Sørensen, der blev A-boghandler. Senere købte Sørensen ejendommen og udvidede butikken bagud, bl.a. inddrog den tidligere garage, hvor A. L. Pedersen i 1911 startede sit bogtrykkeri. 1970 solgte Sørensen ejendommen og boghandel til John Jensen, der driver den nu. N. A. Sørensen døde 1980 efter at familien var flyttet fra byen.

Chr. Dørges eneste søn, (der var 4 døtre) Egon Dørge var 1932 til 1965 malermester i Allingaabro og drev i nogle år en ret omfattende skiltrefabrik. 1965 flyttede han til Fjellerup, hvor han har en souvenirbutik.

Efter at boghandlen var flyttet til Hovedgaden 33 havde Elisabeth Bay Nielsen en kort tid salon for fodpleje i lokalerne i Gyden.

Slut.